



Грица С. Леся Дичко в житті і творчості / Софія Грица. – Дрогобич : Посвіт, 2012. – 271 с.

Творчому доробку видатної композиторки сучасності Лесі Дичко таланило на дослідницьку увагу. Серед численних статей і дрібніших студій найповажнішими здобутками слід визнати працю М. Гордійчука «Леся Дичко: Творчі портрети українських композиторів» (К. : Музична Україна, 1981); кандидатські дисертації І. Щеголівської «Гармонія як стилевий фактор у творчості українських радянських композиторів 70–80 рр. (Л. Дичко, Є. Станкович, М. Скорик)» (К., 1988); Н. Степаненко «Хорові твори Л. Дичко “И нарекоша имя Киев” та “У Києві зорі”. Питання поетики» (К., 1996); О. Письменної «Музична мова хорових творів Лесі Дичко» (Л., 2004); Л. Серганюк «Стилістика української акапельної хорової

опери (на матеріалі творчості Л. Дичко)» (К., 2004) та ін. Наприкінці 2012 року побачила світ ґрунтовна монографічна праця «Леся Дичко в житті і творчості» відомої вченої, дослідниці українських пісень і дум С. Грици, предметом якої став вичерпний аналіз творчості народної артистки України Л. Дичко в майстерному поєднанні з окресленням портретних рис і визначенням вагомості мистецьких вершин славної композиторки. Авторка згаданої науково-дослідницької праці С. Грица – доктор мистецтвознавства (1981), професор (1993), лауреат Премій ім. М. Лисенка (1999), Б. Асаф'єва (1990), Ф. Колесси (1999), член-кореспондент Академії мистецтв України (2009) – у своєму науковому доробку демонструє широке коло наукових і творчих зацікавлень (етномузикологія, композиторська творчість, філологія, соціологія), які присвячені епіці, висвітленню питань фольклористики, розкриттю творчості Ф. Колесси, С. Людкевича. Дослідниця вперше розглядає український пісенний епос («Мелос української народної епіки») як «окрему родову категорію із застосуванням цілого комплексу знань – історичних, соціологічних, музично-фольклористичних».

Насамперед слід наголосити, що і авторка монографії, і героїня наукового видання – представниці української творчої інтелігенції, серед яких митці – В. Сильвестров, М. Скорик, І. Блажков, Л. Грабовський, В. Губа, які голосно заявили про себе саме в 60-х роках ХХ ст. Мистецька генерація літераторів, музикантів, артистів отримала назву «шістдесятники». Шістдесятництво – не тільки важливий етап формування культури в ході невпинного історичного становлення минулої доби, але й неоднозначне в концепційному і стилістичному аспектах явище, яке постійно привертає увагу дослідників.

Визнання свободи в усіх її виявах – свобода совісті, свобода мислення, свобода нації – було в основі світоглядних засад

РЕЦЕНЗІЇ

значного періоду. Невід'ємна складова світогляду цього покоління – патріотизм у прояві національної самосвідомості, любові до Батьківщини, збереженні історичної пам'яті, а одним із джерел натхнення був український фольклор. Митці активно запозичували і переосмислювали фольклорні мотиви й образи, новітні модерні засоби музичного та словесного виразу. Усі ці риси притаманні творчості й науковій праці Лесі Дичко і Софії Грици, вони простежуються також у згаданому вище новому дослідженні про творчість композиторки.

Монографія вийшла друком у старовинному Дрогобичі, на Львівщині, де добре знають та цінують діяльність і Л. Дичко, і С. Грици. До виходу у світ цього видання долучилися Володимир та Світлана Грабовські. Книга відзначається поліграфічною довершеністю (верстка В. Пономаренко та В. Германа, обкладинка В. Лазебного).

Леся Дичко – народна артистка України (1995), лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (1989), кавалер орденів Святого Володимира (1998) і княгині Ольги III ступеня (1999), лауреат мистецької премії «Київ» ім. А. Веделя (2003), член-кореспондент Національної академії мистецтв України (2009) – неодноразово була в Дрогобичі, на батьківщині Івана Франка. Тут, у рамках музичних фестивалів «Струни душі нашої», започаткованих музикознавцем, головою Дрогобицької організації НСКУ В. Грабовським, з нагоди святкування ювілейних дат композиторки ще від 1982 року відбувся ряд концертів та творчих зустрічей з авторкою музичних творів.

Наприкінці 1970-х років композитор Л. Грабовський познайомив В. Грабовського з Л. Дичко, яка організувала для гостей екскурсію святими місцями Києва (Києво-Печерська лавра, Поділ, церква Святого Миколая-Чудотворця). Тоді ж і визрів задум першого концерту інструментальної і вокальної музики Л. Дичко в Дрогобичі, який відбувся в 1982 році. Згодом були вечори, присвячені її творчості (1999, 2004 та 2009 рр.).

Від 10 до 12 травня 2004 року відбулися зустрічі з композиторкою в Дрогобицькій духовній семінарії, музичному учили-

щі ім. В. Барвінського, Дрогобицькому державному педагогічному університеті ім. І. Франка.

Восени 2006 року в програмі XVII Міжнародного фестивалю «Київ Музик Фест – 2006» дитячий колектив із Дрогобича успішно виконав кантату Л. Дичко «Пори року», адаптовану для дитячого хору. У 2009 році традиційний для Дрогобича VIII фестиваль «Струни душі нашої» розпочався урочистостями з нагоди 70-річчя від дня народження Л. Дичко. У Катедральному храмі Пресвятої Трійці 15 грудня 2009 року прозвучала велична Літургія Л. Дичко у виконанні Галицького хору (Львів) під орудою В. Яциняка, а 16 грудня 2009 року в залі Дрогобицького державного училища ім. В. Барвінського – хорові та інструментальні твори композиторки.

Повертаючись до монографії, варто зазначити, що тут дивним чином поєдналися риси потужного музикознавчого дослідження із захопливим викладом біографічних фактів та портретними замальовками. З одного боку, у праці спостерігаємо докладні та розлогі, подекуди й потактові аналітичні роздуми, присвячені вагомим творам у доробку композиторки. З другого, – усе це подано в манері товаришкості й легкості, з невичерпною енергетикою, яка проступає вже в перших рядках дослідження. У вступній частині монографії «Поклик служити мистецтву» С. Грица відразу наголошує, що двадцятирічне дружнє спілкування з Л. Дичко спонукало до написання книжки не тільки про її творчість. «Хотілося якомога більше сказати про неї як про творчу індивідуальність, про її внутрішній світ, уподобання, світоглядні установки, про атмосферу і настанови часу, в яких нам доводилося жити й працювати...» [1, с. 3]. Авторка характеризує сутність творчості композиторки: «Її творчість – не просто континуація того, що було. Вона знаменує новий напрям модернізму в українській музиці кінця ХХ – початку ХХІ століть, модернізм “шістдесятників”... Проте є ще інший бік сприйняття внутрішньої суті її музики в контексті значимості для музичного мистецтва новітнього часу та усвідомлення її місії у подоланні інерції гедонічної хоральності, ком-

ОЛЕКСАНДРА НІМИЛОВИЧ. ГРИЦА С. ЛЕСЯ ДИЧКО В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ...

фортності, перенесення музики у сферу внутрішніх суперечностей, пробудження до дієвості засобами несподіваних контрастів, і, насамперед, активізації ритмічного пульсу, відродження її первісного синкретизму, видовищності, <...> що вдається Л. Дичко завдяки сильній волі й характеру, творчій фантазії... Невтомне бажання слухати музику, пізнавати незнані досі закутини України, свого рідного й улюбленого Києва, відвідувати новозбудовані собори, архітектурні комплекси, – усе це джерела нових імпульсів до творчості» [1, с. 5–7].

Із понад двадцяти розділів книжки – дев'ять присвячені аналізу 15-ти знакових творів Л. Дичко: рапсодії «Думка», камерно-вокальних циклів на слова П. Тичини «Пастелі» і «Енгармонійне», кантат «Червона калина», «Сонячне коло» і «Здрастуй, день по всій землі», ораторій «И нарекоша имя Киев», «Індія Лакшмі», хорового концерту «Краю мій рідний», трьох великих хорових творів «Фрески» («Іспанські фрески», «Французькі фрески», «Швейцарські фрески»), хорової опери «Золотослов», духовних хорових творів – «Літургій», нових композицій – симфонічного циклу «Джерело» в шести частинах для солістів, жіночого, чоловічого, мішаного хорів та симфонічного оркестру, який створено під впливом картин А. Чебикіна, В. Гуріна, В. Кулеби, О. Дубовика, В. Прядки, М. Стороженка, а також дитячого хорового концерту «Веселий концерт», які наразі існують у рукописному вигляді. Завершуючи розгляд найвагоміших творів Л. Дичко, авторка монографії доходить семи надзвичайно конкретних і містких висновків, які характеризують риси стилю композиторки [1, с. 215–216]. Детальний аналіз різножанрових композицій Л. Дичко підкріплюється численними нотними прикладами, фотоілюстраціями, розміщеними в текстовому матеріалі.

Інші розділи монографії вводять читача в роки дитинства і юності мисткині, знайомлять із представниками роду Дичко та Гаврилівих, Демченків по батьковій та материній лініях. Захопливою видається розповідь про роки навчання в Київській консерваторії у К. Данькевича і Б. Лятошин-

ського, зокрема щодо перипетій з погрозами виключення з консерваторії за експериментаторські твори початку 1960-х років та їхню «безідейність», на думку тодішніх владних структур. Перші поїздки за кордон, сходинок творчого формування і самоствердження, життєві будні, особливості індивідуального пізнання світу, подорожі за океан, невтомна праця мисткині у сфері популяризації української музики у світовому просторі (організація й участь у роботі форумів, конкурсів, фестивалів, концертів в Україні та світі), палке захоплення живописом, архітектурою, плідна педагогічна і громадська концертна діяльність проступають зі сторінок видання, змальовуючи мистецький портрет талановитої авторки музичних творів, організатора творчого процесу, цікавої товариської особистості, міцної, цілісної, працьовитої та жертвовної натури. Усі частини видання рясно доповнені обкладинками опублікованих творів композиторки, а також світлинами, які майстерно розміщені в тексті і творять неповторний відеоряд, демонструючи події життєпису Л. Дичко, зустрічі в родинному колі, сценічні виступи, миті спілкування з визначними представниками музичного мистецтва в Україні та світі, друзями, студентами.

Видання доповнене п'ятьма супутніми розділами – списком творів Л. Дичко, що розміщені в хронологічному порядку з означенням рукописних та опублікованих позицій; переліком відзнак і нагород композиторки; бібліографією наукових видань та статей про її творчість; розгорнутим індексом імен; анотаціями англійською і російською мовами. Це робить рецензовану книжку серйозним науковим виданням і водночас цікавою монографією, яка не тільки ретельно інформує і привертає увагу численних читачів до творчості композиторки, але й спонукає до рефлексій, дає своєрідну перспективу на майбутнє. Авторка монографії С. Грица зазначає: «Я не ставлю крапки у написаному про творчий шлях, про великий мистецький доробок Лесі Василівни Дичко, до якого не раз звертатимуться музиканти, вчені. Композиторка сповнена енергії і бажання далі працювати, переглядати і вдосконалювати раніше на-

РЕЦЕНЗІЇ

писане, творити нове. Сили таланту і волі її стало на те, щоб у хорovій творчості повести за собою ціле покоління, яке й досі залишається у каноні “Дичко”. Новизною й оригінальністю письма вона поглинула попередні канони, примусивши, не оглядаючись назад, відчути віяння нового часу і дивитися у перспективу» [1, с. 231].

Читаймо ж наступні праці С. Грици, насолоджуймося новими творами Л. Дичко, її сприйняттям навколишнього світу, пієтетом

до народного мистецтва та вишуканою авторською мовою.

Література

1. *Грица С. Леся Дичко в житті і творчості / Софія Грица. – Дрогобич : Посвіт, 2012. – 271 с.*

Олександра Німилович